

*Iva Kanjugović
Katarina Ohnjec
Ana Žnidarec Čučković*

ORGANIZACIJSKI OBLICI RADA NA PRIJELAZU IZ MINI RUKOMETA U RUKOMET

1. UVOD

„Mini rukomet ima nekoliko temeljnih obilježja koja u najvećoj mjeri angažiraju većinu dimenzija ukupnog antropološkog statusa djece, a to su: pravila igre, suradnja, suprotstavljanje, kontakt, postizanje vanjskog simboličkog cilja“ (Gruić i sur., 2012). Sukladno posebno osmišljenim specifičnostima, mini rukometna igra prilagođena je potrebama djece mlađe školske dobi (6-10 godina) s čijom se primjenom potiče višestrani razvoj motoričkih sposobnosti i znanja. Koriste se prirodni oblici kretanja te poučavaju opća kineziološka znanja i naravno osnovni elementi tehnike igre mini rukometa. Uz razvoj motoričkih sposobnosti važno je naglasiti i kognitivni razvoj za ovaj dobní period u kojem se bolje logički misli, točnije se opaža te se sudi o sebi i okolini, uviđa se povratna informacija od drugih i vrši se procjenjivanje (Berk, 2008). Buggle (2002) naglašava uspostavljanje hijerarhije i reda među vrijednostima i normama, ..., „a te vrijednosti i norme u sve većoj mjeri vode do stabilnog, manje proturječnog i predvidljivog, vrijednostima određenog moralnog ponašanja“. Rogulj i Foretić, 2007 smatraju kako početna škola rukometa u okviru dvogodišnjeg stručnog rada treba okupljati djecu dobi od 9 do 10 godina, (a poželjno je da su prije toga apsolvirali program mini rukometa), koja su u organiziranom obliku nadograđuje s još dvije godine nakon čega se vrši odabir za mlađu kadetsku ekipu.

Kao osnovne organizacijske oblike rada za mlađe dobne skupine u rukometu moguće je izdvojiti sat „rukometne igre“ (*trening*) i *natjecanja*. Za potrebe ovog rada razmatrane su specifičnosti vezane za osnovni organizacijski oblik rada tj. *trening* djece uključene u rukomet na prijelazu iz mini rukometa u školu rukometa. U kontekstu *natjecanja* važno je napomenuti kako je njihova uloga nezamjenjiva i neophodna u učenju i razumijevanju rukometne igre, no s druge strane usmjerenost isključivo na rezultat te samopromociju pojedinih sudionika često narušava temeljni smisao *natjecanja*.

2. MINI RUKOMET/RUKOMET

Vanjski uočljivi faktori razlika između mini rukometa i rukometa podrazumijevaju veličinu prostora za igru, broj igrača koji sudjeluje u igri kao i veličinu i materijal lopte kojom se igra. Pravila i principi igre razlikuju se, stoga su i pristupi u definiranju sadržaja te plana i programa rada specifični kroz navedene faze usvajanja elemenata rukometne tehnike. Za obje faze poželjno je da se postavljeni zahtjevi pred djecu strukturiraju u kontekstu rukometne igre u svojoj cjelovitosti, primjenom situacijskih vježbi za usvajanja elemenata rukometne igre.

Temeljem različitosti navedenih faza u rukometnom „školovanju“ moguće je formirati i neke smjernice poučavanja karakteristične za ovaj prijelazni period. Promatrajući rukomet kroz pojedine faze igre (obrana, napad, tranzicija) razlike u odnosu na mini rukomet, značajne su u postavljanju pozicijskog napada te izvođenju istog, kao i s druge strane funkcioniranje u organiziranim sustavima igre u obrani. U cilju detaljnijeg i jasnijeg pojašnjenja mogućih smjernica praktične primjene, u nastavku su opisane specifičnosti pojedinih faza igre s napomenom kako za djecu te dobi analitičko poimanje dijelova rukometne igre nikako nije poželjno. Za njih su i obrana i napad i tranzicija cjelina koja predstavlja igru tj. mjesto i vrijeme namijenjeno ispunjavanju njihovih potreba.

Mini rukometnu igru u obrambenoj fazi definira individualna obrana („pressing“) gdje je svaka od četiri igračice na terenu zadužena za praćenje jedne igračice protivničke ekipe. Zaustavljanje protivničkih igrača u mini rukometnoj igri dominantno je usmjereno na djelovanje na loptu, a u puno manjoj mjeri na prekid igre dozvoljenim načinom kontakta („faul“). Funkcioniranje u pojedinim zonskim obrambenim formacijama za djevojčice iz mini rukometa predstavlja nove kretno-strukturne i strukturne situacije. Iz navedenog proizlazi kako su funkcioniranje u organiziranim obrambenim formacijama ispred svojih vrata, zatim sprečavanje igrača izvođenjem pravilnog prekršaja, tehničko–taktički elementi koji se formiraju u bazi znanja elemenata rukometne igre u prijelaznom razdoblju. Zbog jednostavnijeg usvajanja novih kretnih struktura i struktura situacija poželjno je krenuti s obrambenim formacijama: kombiniranim 3+3, odnosno zonskim 3:3. U trenažnom procesu poželjno je primjenjivati vježbe bočne i lateralne agilnosti kao koordinacijskih zahtjevnijih oblika kretanja, a nadograđivati grupnim vježbama s ciljem obrane prostora i osvajanja lopte. Strukturiranjem vježbi postepenog doticanja djece od grljenja, sudaranja prsima, „plesanja“ moguće je razbijati strah od kontakta te razvijati pozitivnu dozu agresivnosti u kontakt igri u rukometu. Uloga vratara značajno se mijenja u ovom prijelaznom razdoblju. Kroz mini rukometnu igru gotovo sva djeca nađu se u situaciji čuvanja svojih vrata, dok bi u prelaznoj fazi bilo poželjno već započeti s učenjem specifičnih vježbi tehnike vratara. Poželjno je isticanje značajnosti vratara za funkcioniranje ekipe u svim segmentima igre kako bi

se moguća barijera osjećaja izoliranosti od ostalih prevladala i proizvela željene efekte u formiranju stabilnosti vratara. Bitno je napomenuti kako proces specijalizacije po igračkim pozicijama je jedino zastupljen u kontekstu prepoznavanja vratara u ovoj razvojnoj fazi.

U mini rukometnoj igri, cilj postizanja pogotka bazira se na usmjerenosti djelovanja prema naprijed, odnosno prema protivničkim vratima. Osim djelovanja u dubinu kao nadogradnju u sljedećoj fazi neophodno je razvijati i otvaranje prostora u širinu. Slobodno otvaranje prema protivničkim vratima u cilju stvaranja što bolje situacije za realizaciju u mini rukometu dominantno se usmjerava na središnji dio terena, dok se tranzicija u rukometnoj igri usmjerava na što bržem osvajanju prostora i u dubinu i u širinu što je usko povezano s igračkim pozicijama u napadu. Dimenzije terena određuju i dužinu dodavanja u protunapadačkom djelovanju, što predstavlja dodatni impuls za razvoj snage, brzine i preciznosti dodavanja lopte. Zbog toga bi već u ovoj dobi bilo poželjno u većem obimu primjenjivati vježbe nadigravanja s viškom igrača u maksimalnoj brzini kretanja. Jedan od najzahtjevnijih elemenata rukometne igre upravo je dodati, uhvatiti loptu, realizirati odnosno pronaći najbolje rješenje u maksimalnoj brzini kretanja u što kraćem vremenu.

Formiranje napadačke postave potpuno je apstraktno za djecu koje prelaze iz mini rukometne igre u rukomet kako zbog prostorne definiranosti tako i zbog i specifičnih mehanizma kretanja s loptom, a posebno bez nje. Kretanje bez lopte u cilju iskorištavanja prostora u dubinu i širinu zahtjevni su ciljevi neophodni za unapređenje rukometne igre. Tendencija usavršavanja dominantnog načina šutiranja u rukometu tj. skok šuta može biti ograničavajući čimbenik u razvijanju različitih motoričkih obrazaca rješenja u šutiranju na gol. Specifičnost šutiranja s pojedinih igračkih pozicija u ovoj fazi nisu u prvom planu, već je naglasak u pravilnosti i pravovremenosti izvođenja kretnih struktura.

U određivanju proporcija sadržaja za ovo prijelazno razdoblje poželjno je respektirati dominaciju igre tj. nadmetanja u kontekstu rukometa. Široki i raznolik prostor tih igara podrazumijeva igre individualnog, grupnog i kolektivnog nadmetanja s ciljem osvajanja prostora igre u dubinu i širinu s naglaskom na oduzimanje lopte. Varijante koje se izvode moguće formirati u kontekstu različitog bodovanja osvajanja prostora ili izvođenja prekida igre i sl., pri čemu uvesti ograničenja u vidu jednog ili ni jednog dodavanja, obveznog dodavanja od poda i sl..

3. ZAKLJUČAK

Ako promatramo djecu, a ne igrače, uvidjet ćemo niz pokušaja i socijalnih radnji koje su prethodile i koje se događaju sada s ciljem poboljšanja, održavanja ili odstranjivanja neke dispozicije ličnosti. Ne zanemarujemo usmjeravanje k igri i naglašavamo razvoj kreativnosti u procesima socijalizacije i svakako potičemo

vlastiti prikaz (prikaz djece) poimanja rukometne igre. Još nam Benner 1991, govori o važnosti čovjeka za oblikovanjem svoje okoline u kojoj umjesto determiniranosti prepoznajemo novi pojam – zahtjeva za samoaktivnošću. Tako postaju aktualna njegova predložena četiri opća načela „odgojne prakse“: 1. Obrazovanost čovjeka za produktivnu slobodu 2. Zahtjev za samoaktivnošću 3. Prijenos društvene determiniranosti u pedagogijsku determiniranost i 4. Koncentracija svih ljudskih praksi na zajednički zadatak – daljnji razvoj čovječnosti. Uz svu kompleksnost ovih načela, jasna je povezanost djece i njihove razvojne faze kod prelaska s mini rukometa na rukomet. Možemo izdvojiti promatranje odgoja kao „markera“ komunikacije (Gudjons, 1993) o kojem se može različito raspravljati, no iz toga slijedi da odgoj (ako se javlja organizirano) ne može zahvaćati u osobnost djeteta, već uvijek može biti samo pokušaj poboljšanja pojedinih kvaliteta. Iz navedenog jasna je uloga trenera, roditelja u ovom sportu koji pružaju oslonac i potiču dijalektički proces između iskustva i refleksije. Tako aktivno i odgovorno ulaze u pedagoški odnos koji je i međusoban i uvažava kontekst. Mini rukometom/rukometom moguće je naglasiti odgojne aspekte, a u tom kontekstu i djelovanje na odgojnu dimenziju oblikovanja cjelokupne ličnosti. Važno je osigurati pozitivno okruženje za sve sudionike u kojem se mogu izražavati pozitivne emocije, formirati pravilni stavovi i vrijednosti, stjecati radne navike. U suradnji s obitelji moguće je zajedno učiti djecu odgovornosti i toleranciji uz uvažavanje i prihvatanje razlika. Isto tako moguće je osvijestiti potrebu grupne solidarnosti i podređivanje pojedinačnih potencijala uspjehu kolektiva upravo zato što i uspjeh kolektiva pridonosi promoviranju individualnih obilježja (Gruić i sur., 2012).

„Cilj vježbi i igranja je: omogućiti djetetu stvaranje strategija primanja velike količine informacija (vidjeti), kreiranje širokog spektra različitih tehničko taktičkih probleme koji služe kao impuls za stvaranje podsvjesnih baza podataka, tj. efikasnih rješenja tih situacija (odlučiti) i kroz dobro odabrane trenajne sadržaje stvoriti uvjete za razvoj biomehanike pokreta koja će omogućiti realizaciju dva procesa (djelovati)“ (Papić, M., Papić, R., 2012).

4. LITERATURA

1. Benner, D. (1991) *Allgemeine Pädagogik*. Weinheim 1987, 2. Aufl. 1991.
2. Berk, L.A. (2008) *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
3. Bojić, L. (2001) *Metodika učenja, vježbanja i usavršavanja osnovnih tehničkih elemenata u mini rukometu*. U Zbornik radova 25. seminara rukometnih trenera, Pula, siječanj 2001. Zagreb: Hrvatski rukometni savez.
4. Buggle, F. (2002) *Razvojna psihologija Jeana Piageta*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

5. Gruić, I., Ohnjec, K., Vuleta, D. & Milanović, D. (2007) Mini handball in physical education curriculum for primary school children (Mini rukomet kao sadržaj nastave TZK u ranoj školskoj dobi). The 1st International Conference on Advances and Systems Research, Zadar, October 25. - 27. 2007.
6. Gruić, I., Čučković-Žnidarec, A., Ohnjec, K. (2012) Odgojni aspekti u mini rukometu. U Mirna Andrijašević i Danijel Jurakić (ur.) Zbornik radova Međunarodno znanstveno-stručne konferencije Odgojni i zdravstveni aspekti sporta i rekreacije Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu str. 210-215.
7. Gudjons, H. (1993) Pedagogija – temeljna znanja. Zagreb: Educa.
8. Papić, M., Papić, R. (2012) Učenje kreativnosti u sportu – rukometni odgoj. Zagreb: Vlastita naklada.
9. Rogulj, N., Foretić, N. (2007) Škola rukometa. Split: Sveučilište u Splitu
10. Zvonarek, N. Tomac, Ž. (1999) Mini rukomet. Zagreb: Hrvatski rukometni savez.